

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

VUOSIRAPORTTI 2008: PIRISTEIDEN TILANTEESSA EROJA

Amfetamiinin ja ekstaasin käyttö ennallaan mutta kokaiinin käyttö lisääntyy yhä

(6.11.2008, Lissabon **JULKAISTAVAKSI klo 10.00 Keski-Euroopan aikaa**) Piristeet — kuten amfetamiinit, ekstaasi ja kokaiini — ovat tällä hetkellä kannabiksen jälkeen toiseksi yleisimmin käytetty huumausainetyyppi Euroopassa. Niiden levinneisyydessä, suuntauksissa ja markkinakehityksessä on kuitenkin suuria eroja. Näin toteaa **EU:n huumevirasto (EMCDDA)** tänään Brysselissä julkistettavassa kertomuksessaan **Vuosiraportti 2008: Huumeongelma Euroopassa**.

Noin 12 miljoonaa eurooppalaista (15–64-vuotiaita) on kokeillut kokaiinia ainakin kerran elämässään. Amfetamiineja on puolestaan kokeillut 11 miljoonaa ja ekstaasia 9,5 miljoonaa eurooppalaista. Tuoreimmat Eurooppaa koskevat tiedot vahvistavat, että amfetamiinien ja ekstaasin käyttö on pysynyt ennallaan tai jopa vähentynyt, mutta kokaiinin käyttö on sen sijaan jatkuvasti lisääntynyt, tosin vain muutamissa maissa. Tänään esitetään myös uusi kuva Euroopan laittomien piristeiden "jakautuneista markkinoista" (ks. kartta, luku 4).

Amfetamiinit ja ekstaasi: tilanne ennallaan

Noin 2 miljoonaa nuorta eurooppalaista (15–34-vuotiaita) on kokeillut amfetamiineja viimeksi kuluneen vuoden aikana ja noin 2,5 miljoonaa on kokeillut ekstaasia. Tänään julkistettavasta raportista käy ilmi, että viimeksi kuluneen vuoden aikana amfetamiinia käyttäneiden lukumäärä on tässä ikäryhmässä pysynyt ennallaan tai vähentynyt vuodesta 2003 (kuviot GPS-8, i; GPS-23, i, ii): keskimäärin 1,3 prosenttia nuorista aikuisista ilmoittaa käyttäneensä sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Myös ekstaasia viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiden nuorten aikuisten lukumäärä on pysynyt enimmäkseen ennallaan viiden viime vuoden aikana, joskin joistakin pienistä lisäyksistä ja vähentymisistä on ilmoitettu. Keskimäärin 1,8 prosenttia nuorista aikuisista ilmoitti käyttäneensä ekstaasia viime vuoden aikana, mutta tähän lukuun sisältyy huomattavaa maiden välistä vaihtelua. Tiedot **Tšekissä, Espanjassa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** tehdyistä koulukyselyistä osoittavat myös, että sekä amfetamiinien että ekstaasin käyttö on pysynyt ennallaan tai vähentynyt 15–16-vuotiaiden keskuudessa (taulukko EYE-3).

Kokaiinin käyttö lisääntyy edelleen

Noin 3,5 miljoonaa nuorta eurooppalaista (15–34-vuotiaita) on käyttänyt kokaiinia viimeksi kuluneen vuoden aikana ja 1,5 miljoonaa viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Seitsemän maata ilmoittaa, että kokaiinia viimeksi kuluneen vuoden aikana käyttäneiden lukumäärä on tuoreimpien kyselyjen (2005–07) mukaan kasvussa (kuvio 5, luku 5; Kuvio GPS-14, i). Kokaiinin laajan levinneisyyden maissa — **Tanskassa, Espanjassa, Irlannissa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** — viimeksi kuluneen vuoden aikana kokaiinia käyttäneiden osuus vaihteli nuorten aikuisten keskuudessa 3:n ja 5,5 prosentin välillä. Kokaiini-ongelmista johtuvan hoidon kysyntä kasvoi niin ikään edelleen. Kokaiinihoitoon hakeutuvien uusien asiakkaiden lukumäärä kasvoi Euroopassa vuosina 2002–06 noin 13 000:sta lähes 30 000:een (kuvio TDI-1, ii). **EMCDDA** kirjasi noin 500 kokaiinin käyttöön liittyvää kuolemantapausta vuonna 2006. (Ks. tiedot takavarikoista jäljempänä).

Euroopan piristemarkkinat ovat jakautuneet: kokonaisvaltaisen ratkaisun tarve

Kokaiinia myydään tällä hetkellä eniten Länsi- ja Etelä-Euroopan laittomien piristeiden markkinoilla, mutta muualla sen käyttö ja saatavuus on yleensä vähäisempää. Useimmissa Pohjois-, Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioissa – ja etenkin unioniin vuodesta 2004 alkaen liittyneissä maissa – piristeistä amfetamiineilla on vahvin asema (kartta, luku 4). Metamfetamiinia – joka aiheuttaa huomattavia ongelmia Euroopan ulkopuolella – käytetään **EU:ssa** ainoastaan **Tšekissä** ja **Slovakiassa**, mutta sen saatavuudesta tai käytöstä saadaan yksittäisiä ilmoituksia myös muilta EU-mailta.

Koska kokaiinia ja amfetamiineja käytetään samankaltaisissa olosuhteissa ja niiden käyttöä perustellaan samankaltaisin syin, niitä voidaan pitää eräässä mielessä "kilpailevina tuotteina" Euroopan laittomien huumeiden markkinoilla. "Samankaltaisia käyttäjiä houkuttelevien eri huumeiden keskinäinen vuorovaikutus on edelleen tärkeä tutkimusalue", kertoo **EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Marcel Reimen**. "Tämänhetkinen käsityksemme jakautuneista markkinoista osoittaa, että emme saa keskittyä yksittäisiin aineisiin, vaan meidän täytyy omaksua kokonaisvaltainen lähestymistapa piristeisiin. On nimittäin olemassa vaara, että yhden huumeen saatavuuden vähentäminen ajaa sen käyttäjät vain vaihtamaan toiseen huumeeseen."

Tänään julkistettavassa raportissa myös ...

KANNABIS: Voimakkaampia merkkejä suosion mahdollisesta laskusta

Lähes neljännes kaikista eurooppalaisista eli noin 71 miljoonaa 15–64-vuotiasta on kokeillut kannabista ainakin kerran elämänsä aikana, ja noin 7 prosenttia (23 miljoonaa) on käyttänyt sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Se on siis edelleen Euroopan yleisimmin käytetty laiton huume. **EMCDDA:n** mukaan joillakin tärkeillä markkinoilla on tällä hetkellä kuitenkin "voimakkaampia merkkejä" kannabiksen suosion hiipumisesta, mikä vahvistaa edellisen vuoden vuosiraportissa esitettyä arviota.

Noin 17,5 miljoonan nuoren eurooppalaisen (15–34-vuotiaita) arvioidaan käyttäneen kannabista viimeksi kuluneen vuoden aikana. Tätä ikäryhmää koskevat tuoreimmat kansalliset kyselytutkimustiedot kannabiksen käytöstä viimeksi kuluneen vuoden aikana osoittavat, että käyttö on entisellään tai vähentymässä useimmissa tietojen ilmoittaneista maista (kuvio 4, luku 3; kuvio GPS-4, i). Viimeksi kuluneen vuoden aikana kannabista oli käyttänyt keskimäärin 13 prosenttia nuorista eurooppalaisista aikuisista. Myös kannabista kerran kokeilleiden ja sitä runsaasti käyttävien 15-vuotiaiden koululaisten osuus on pysynyt ennallaan tai on pienenemässä lähes kaikissa **EU-maissa** (HBSC-tutkimukset*; kuviot EYE-4 ja EYE-5). **Yhdistynyt kuningaskunta** erottui aiemmin muista maista runsaalla kannabiksen käytöllä, mutta sielläkin väestötutkimukset osoittavat selvästi käytön tasaista vähentymistä varsinkin nuoremmassa ikäryhmässä (kuvio GPS-10).

"Säännöllisesti ja runsaasti kannabista käyttävien lukumäärä voi kuitenkin vaihdella täysin riippumatta siitä, miten laajalle kannabiksen käyttö on levinnyt muun väestön keskuudessa", toteaa **EMCDDA:n johtaja Wolfgang Götz**. Noin 4 miljoonan eurooppalaisen aikuisen (15–64-vuotiaita) arvioidaan käyttävän kannabista päivittäin tai lähes päivittäin. Vuonna 2006 ilmoitettiin noin 160 000 uutta huumeongelmaisten hoitopyyntöä, joista toiseksi suurimman ryhmän muodostivat kannabiksen käyttäjät (28 %) ja suurimman heroisiin käyttäjät (35 %) (kuvio TDI-2, i).

TARJONTA: DYNAAMISET MARKKINAT VAATIVAT DYNAAMISIA RATKAISUJA

"Huumeiden tarjonta Eurooppaan ja Euroopan sisällä kasvaa asteittain", kertoo **Wolfgang Götz**. "Markkinoiden uudet piirteet asettavat merkittäviä haasteita nykyisille valvonta- ja kansanterveysstrategioille." Tärkeitä uusia piirteitä ovat muun muassa yhä laajempi kannabiksen kotituotanto koko Euroopassa, lisääntyneet ilmoitukset synteettisten opioidien kulkeutumisesta laittomiin tarkoituksiin ja laittomaan tuotantoon, voimakkaasti kasvavat verkkomarkkinat, joilla kaupitellaan laillisia psykotrooppeja ("legal highs") ja lääkevalmisteita, sekä synteettisten huumeiden tuotannon ympäristövaikutukset. Tämänpäiväisessä raportissa tuodaan esiin myös kokaiinin salakuljetus Länsi-Afrikan kautta ja kansainvälisen yhteisön toimet alueen tukemiseksi.

Vuosiraportti 2008 saatavilla 23 kielellä osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2008>

Kokaiinin salakuljetus: Länsi-Afrikka tärkeä kauttakulkukeskus, ja uutta toimintaa myös Itä-Euroopassa

Arvioiden mukaan lähes neljännes Eurooppaan vuonna 2007 salakuljetetusta kokaiinista kuljetettiin **Länsi-Afrikan** kautta (UNODC, 2008), josta on viime vuosina kehittynyt merkittävä kokaiinin kauttakulkukeskus. Kokaiinia tuodaan Eurooppaan monia eri reittejä, mutta tärkein kauttakulkualue on yhä **Karibiolla**. Kuitenkin juuri Länsi-Afrikan kautta tapahtuvan salakuljetuksen dramaattisen kasvun uskotaan vaikuttaneen kokaiinin saatavuuden lisääntymiseen ja sen hinnan alenemiseen Euroopassa sekä vahvistaneen **Iberian niemimaan** asemaa kokaiinin tärkeimpänä saapumispaikkana **EU:iin**. Vuonna 2006 Euroopassa takavarikoitiin 121 tonnia kokaiinia, josta 28 prosenttia **Portugalissa** ja 41 prosenttia **Espanjassa**. (Vuonna 2005 vastaavat osuudet olivat 17 prosenttia ja 46 prosenttia). Vuonna 2006 Euroopassa tehtiin 72 700 takavarikkoa, joista yli puolet **Espanjassa** (58 %) ja 2 prosenttia **Portugalissa** (taulukot SZR-9, SZR-10).

Hiljattain saadut ilmoitukset kokaiinin tuonnista **Itä-Euroopan maiden (Bulgarian, Viron, Latvian, Liettuan, Romanian ja Venäjän)** kautta saattavat myös olla osoitus uusien salakuljetusreittien kehittymisestä. Koska kokaiinin käyttö lisääntyy jatkuvasti, toimenpiteitä keskitetään yhä enemmän takavarikointiin. Atlantin yli saapuvia lähetyksiä pysäytetään pääasiassa Lissabonissa sijaitsevan huumausaineiden merikuljetusten analysointi- ja torjuntakeskuksen (MAOC-N) avulla, ja Välimerellä tapahtuvaa salakuljetusta torjuu uusi, Toulonissa sijaitseva CECLAD-M-keskus (*Centre de Coordination de la Lutte Anti-Drogue en Méditerranée*).

Kannabiksen kotituotannon — "suuren tuntemattoman" — kartoittaminen

Tänään julkistettavassa raportissa korostetaan myös kannabisruohon kotituotantoa Euroopassa. Jäsenvaltioilta saatujen ilmoitusten mukaan sitä ei nimittäin enää voida pitää merkityksettömänä. Kannabishartsia, joka on enimmäkseen lähtöisin Marokosta, on aiemmin ollut pääasiallinen tuote monissa EU-maissa. Kannabisruohon kotituotanto alkoi kuitenkin Euroopassa lisääntyä 1990-luvun alkupuoliskolla, ja joidenkin maiden ilmoitusten mukaan kannabishartsista on nyt siirrytty paikallisesti kasvatettuun kannabisruohon. Euroopassa otettiin vuonna 2006 haltuun noin 2,3 miljoonaa kannabiskasvia.

Useimmilta Euroopan mailta saadaan nykyisin ilmoituksia kannabiksen kotituotannosta, joka vaihtelee henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetusta pienimuotoisesta viljelystä kaupallisessa tarkoituksessa harjoitettavaan suurviljelyyn. Paikallinen tuotanto on merkittävä haaste lainvalvontaviranomaisille, koska tuotetta ei tarvitse kuljettaa maan rajojen yli, tuotantopaikat sijaitsevat käyttäjän läheisyydessä ja ne on suhteellisen helppo piilottaa. **EMCDDA** on korostanut tätä asiaa koskevien tietojen puutteellisuutta ja aloittanut kartoitustutkimuksen arvioidakseen kannabisruohon kotituotannon laajuutta ja suhteellista markkinaosuutta.

Verkkokaupoissa mainostetaan yli kahta sataa psykoaktiivista ainetta

EMCDDA:n raportin mukaan eurooppalaisissa verkkokaupoissa mainostetaan tällä hetkellä yli kahta sataa psykoaktiivista ainetta. Tiedot perustuvat vuonna 2008 tehtyyn minitutkimukseen, jossa oli mukana 25 verkkokauppaa. Monia näistä aineista mainostetaan epäsuorasti "laillisina psykotrooppeina", mutta eräissä maissa niiden koostumusta säännellään samoilla laeilla kuin säänneltyjä huumeita ja niistä voidaan määrätä rangaistuksia. Koska tutkimus perustuu pieneen otantaan, sen tuloksia on tulkittava varoen, mutta valtaosa tutkimuksessa tunnistetuista kaupoista sijaitsee ilmeisesti **Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Alankomaissa**, ja niitä lienee vähäisemmässä määrin myös **Saksassa ja Itävallassa**. Ilmoitusten mukaan näiden tuotteiden verkkokaupat ovat lisääntymässä, ja kaupat sopeutuvat nopeasti uusiin yrityksiin valvomaan markkinoita.

Laillisina psykotrooppeina myytävistä aineista yleisimpiä ovat *Salvia divinorum*, kratom (*Mitragyna speciosa*), hawaijilainen puuruusu (*Argyreia nervosa*), hallusinogeeniset sienet ja monenlaiset "bilepillerit", joita myydään ekstaasin (MDMA:n) vaihtoehtoina. Synteettisten "bilepillereiden" pääainesosana mainostetaan usein bentsyyli-piperatsiinia (BZP), mutta pillerit voivat sisältää monia erilaisia kasviaineksia tai puolisynteettisiä tai synteettisiä aineita. BZP:tä koskeva **EMCDDA:n** riskinarviointi sai neuvoston tekemään maaliskuussa 2008 päätöksen, jonka mukaan mailla on vuosi aikaa saada BZP valvontaan. Eräät maat ovat myös ulottaneet valvonnan *Salvia divinorum*iin ja/tai sen tärkeimpään aktiiviseen aineeseen, *Salvinorine A*:han.

Vuosiraportti 2008 saatavilla 23 kielellä osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2008>

EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Marcel Reimen kertoo: "Laittomien huumeiden tuotantoon, salakuljetukseen ja myyntiin erikoistuneet henkilöt ovat luovia, päättäväisiä ja valmiita käyttämään hyväkseen kaikki mahdollisuudet laajentaa markkinoitaan. Tämä saattaa tapahtua uuden teknologian avulla tai hyödyntämällä joidenkin kehityksessä olevien maiden sosiaalisia ongelmia. Meidän on oltava toiminnassamme aivan yhtä luovia, jos haluamme pysyä kehittyvien markkinoiden tahdissa, sillä näillä markkinoilla ei piitata siitä, mitä ihmiset, yhteisö tai ympäristö joutuu maksamaan".

Tänään julkistettavaa tietoa: Huumausaineet ja riskialttiit nuorisoryhmät

EU:n jäsenvaltiot kohdistavat huume- ja sosiaalipoliittiset toimensa yhä useammin ns. "riskialttiisiin ryhmiin" yrittäessään vähentää riskejä siellä, missä mahdollisia huumeikäyttöongelmia todennäköisimmin esiintyy. Hyvien tarkoitusten lisäksi tarvitaan kuitenkin myös lisää palveluja. Tänään julkistettavassa EMCDDA:n selonteossa todetaan, että eräät riskialttiiden nuorten ryhmät (kuten huoltolaitoksissa olevat nuoret, kodittomat nuoret, koulupudokkaat tai koulupinnarit) aloittavat herkemmin huumeiden käytön kuin valtavirtaa edustavat ikätoverinsa ja saattavat edetä nopeammin huumeiden ongelmakäyttäjiksi. Kun nämä riskiryhmät on profiloitu ja tiedetään, mistä ne löytyvät, saadaan tärkeää tietoa huumausaineiden torjuntastrategioiden laadintaan ja hoitotoimenpiteiden suunnitteluun. Huumeiden käyttö on ehkä vain yksi niistä lukuisista käyttäytymistavoista, joita riskialttiiden ryhmien keskuudessa esiintyy, mutta se on syy kohdistaa huumeepoliittiset toimet monenlaisiin sosiaalisiin tekijöihin, jotka saattavat pahentaa, ennakoita tai nopeuttaa näiden ryhmien terveysongelmia. Tänään julkistettavassa selonteossa esitellään esimerkkejä parhaista toimintatavoista.

Yhteenveto saatavilla 23 kielellä osoitteessa: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Huom.

Vuosiraportissa 2008 esitetyt tiedot ovat vuodelta 2006 tai viimeisimmältä vuodelta, jolta tietoja on saatavilla.

Tässä uutistiedotteessa mainitut kuvat ja taulukot ovat vuoden 2008 *Tilastotiedotteesta*, joka on saatavilla osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Tietoa kaikista vuosiraportin tilastoista, uutistiedotteista, palveluista ja tapahtumista ja linkkejä niihin on osoitteessa: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) <http://www.hbsc.org>